

10 lejligheder og 72 børn

af Rita Jensen

Erindringer fra et livligt kvarter i Thisted i 1940-1950'erne: Fårtoftvej

Mine forældre og mine fire ældre søskende boede på Kronborgvej i Thisted, da min mor ventede mig. Hun havde fået lovning på en lejlighed på 98 kvadratmeter i et nyt byggeri, som Boligselskabet af 1940 var ved at opføre på Fårtoftvej. Man forventede, at byggeriet skulle være klar til indflytning 1. januar 1942, men da min mor ventede mig i december, fik min familie lov til at flytte ind 1. december 1941, selv om man ikke havde fået fjernet rester af maling fra gulve og vinduer.

Jeg blev født 14. december 1941. Mine søskende på dette tidspunkt var Mary, som var født 7. december 1938, Arne (14. januar 1936), Børge (13. december 1931), Harry (25. september 1928). Han døde i 1995.

Lejligheden Fårtoftvej 34 var i to etager med en smal have. Fordøren var placeret midt mellem etagerne, således at man herfra gik seks trin ned ad en stentrappe til en lille gang, hvorfra en dør til venstre førte ud til køkkenet, som havde et vindue til vejen. Gik man lige ud, kom man gennem en dør til stuen, som havde et stort vindue og en dør til haven. Fra gangen førte en dør til højre til et vaskehus med gruekedel og en trappe ned til kulkælderen.

Fra fordøren kunne man ad en trætrappe med ca. 12 trin gå op til en gang, som til venstre førte til et WC og et lille pulterkammer, en dør til højre førte ind til et børneværelse med vindue til vejen. Og fortsatte man lige ud, kom man ind i soveværelset og derfra ind i endnu et børneværelse, som begge havde vinduer til haven.

Lejligheden var opvarmet med kakkelovn i både stue og soveværelse. Der var kun koldt vand og i køkkenet bygas. Der var ti lejligheder i en boligblok til børnerige familier. Man byggede kort efter en boligblok mere ved siden af – dog med en lidt anden indretning, idet der her var kælder under hele lejligheden.

Mine søskende og jeg har senere regnet ud, at der på et tidspunkt boede 72 børn i vores blok – altså gennemsnitlig 7,2 barn pr. lejlighed. I vores lejlighed blev der foruden de fem børn, vi var med min fødsel, født en søster Karin 27. januar 1944, en bror Hans 31. juli 1945, en søster Anne Grethe 27. juni 1948 og en søster Ninna 9. august 1951 – hun døde 13. december 1952. Vi har altså boet ni børn i en lejlighed på 98 kvadratmeter.

Min far hed Ejnar Marinus Poulsen, født 11. februar 1906, han stammede fra Thisted og døde 25. februar 1997. Min mor hed Hedevig Kristiane Poulsen, født Jensen 26. april 1909, og hun stammede fra Sennels. Hun døde 6. maj 1972.

Da jeg blev født, arbejdede min far på Thisted Havn, hvor han var med til at losse og laste skibe, bl.a. kul fra Kulkompagniet. Dengang havde man ikke kraner til arbejdet – man bar sækkene på ryggen. Far mødte tidligt om morgenen og kom hjem for at spise til middag. Bagefter skulle han sove en halv time, hvilket var lidt problematisk med så mange små børn i huset, så vi lærte hurtigt, at når far var hjemme, skulle der være ro. Når far så kom træt hjem om aftenen, fik han sin aftensmad og igen en halv time på øjet, inden han gik

ned til fjorden og sejlede ud for at fiske, så der kunne komme mad på bordet næste dag. Hvis han var ekstra heldig, kunne mor sælge fisken til naboer og venner og derved tjene til lidt kød til os. Senere har vi jo godt kunnet forstå, at far sled og slæbte for at få det hele til at hænge sammen, men for os blev han lidt af en »bussemand«, og desværre husker vi nok hans vredesudbrud bedre end de hyggelige stunder, vi naturligvis også havde med ham.

Tyskerne på Fårtoftvej

Foruden at passe hus og børn gjorde mor rent for andre og syede for folk. Under krigen vaskede hun tøj for de tyske soldater, som havde et vaskerum i forbindelse med deres baraker på Fårtoftvej. Tyskerne havde i 1940 besat Danmark, og det vendte om på alt i hele landet – også i Thy. For ganske almindelige børnefamilier var det strenge tider, og det kunne være svært at skaffe til dagen og vejen.

På et stort areal op til boligblokkens haver var der en maskinfabrik, og dette område beslaglagde tyskerne. Det blev hegnet ind med højt pigtråd, og der blev opført mandskabs- og forplejningsbarakker samt garageanlæg. Bag pigtråden stod militærkøretøjer og andre spændende køretøjer, der blev bevogtet af store hunde. Vi børn fik besked på, at vi ikke måtte stå ved hegnet – og da slet ikke kravle op på det. Inde i lejligheden var der også forbud. Om dagen måtte vi ikke løbe rundt. Som noget af det første husker jeg, at spisebordet blev skubbet hen under det store vindue i stuen. Under bordet måtte vi så sidde og lege med vores dukker. Det var en sikkerhedsforanstaltning fra min mor, fordi hun var bange for, at der skulle blive skudt på tyskerne og dermed ramme huset. Vinduerne kunne blive knust. En dag var jeg kravlet op på bordet for at se de flyvemaskiner, som af og til fløj hen over byen. Min mor kom

ind i stuen og så mig oppe i vinduet, jeg fik en endefuld og blev sat ned under bordet igen.

Under besættelsen var det påbudt aften og nat at have mørklægningsgardiner, hvilket ville sige, at der var sorte rullegardiner overalt i huset, så lyset indefra ikke kunne anspore flyene til at opdage, at det kunne være et bombemål. Tyskerne tog det meget alvorligt, at dette blev overholdt. En aften mente de, at vores mørklægning ikke var god nok. Vi var for længst kommet i seng, da de pludselig sendte en kugle gennem vinduet i børneværelset! Min bror Arne lå i sin seng midt i alle glasskårene. Vi lå tre børn i det lille værelse. Foruden Arne var det min søster Mary og jeg. Karin har nok været nyfødt og i soveværelset hos mor og far. I værelset ud mod vejen har mine brødre Harry og Børge sovet. Harry flyttede hjemmefra, da han startede på Ranum Seminarium, og Børge flyttede, da han blev indkaldt til marinen med tjenestested i København. Herefter havde Arne værelset for sig selv, indtil han blev indkaldt til soldatertjeneste i Oksbøl. Mary og jeg delte derefter værelset. I begyndelsen havde vi kun én seng og måtte altså sove sammen. Det var derfor en stor begivenhed, da mor købte køjesenge til os, og det var nok første gang i mit liv, jeg fik egen seng at sove i. Min søster flyttede efter et par år til Kolding, og jeg fik værelset for mig selv, indtil jeg blev forlovet og flyttede ind hos min senere mand.

En dag var der temmelig meget tumult i huset, og vi små fik besked på, at vi skulle sige nej, hvis nogen spurgte, om vores bror Børge var hjemme. Han havde været med til at drille tyskerne – og var blevet gemt i kulkælderen.

Hans og vrideren

I mit barndomshjem var der altid plads til legekammerater, mor sad og syede eller ordnede de hjemlige opgaver, og vi måtte lege alt dét, der passede os. Men hvis vi skændtes, blev både

vi og kammeraterne jaget ud. Når mor bagte pandekager, lavede hun altid en stor grydefuld dej. Vi spiste alle de pandekager, vi overhovedet kunne få ned, og bagefter åbnede mor vinduet i køkkenet og kaldte på børnene udenfor og de fik resten. Når mor bagte, var det altid store sigtebrød eller kæmpe julekager, og hvis vi ikke fik spist julekagen den første dag, skar hun den i skiver, dryssede kanel og sukker på og stegte skiverne på panden. Det var en af mine livretter – og er det for resten stadig!

I et hjem med mange børn sker der altid noget. En hændelse har brændt sig fast i erindringer. Min mor vaskede som sædvanlig storvask i vaskehuset. En gruekedel blev der fyret op under, og heri kogte hun det hvide tøj. For et vist beløb om året kunne man leje en vaskemaskine med vrider. Man kom det kogte tøj over i maskinen og vaskede det, hvorefter man kørte det gemmen vrideren. Min lillebror Hans var kommet ud i vaskehuset, hvor vrideren kørte. Små røde mærker viste, at vrideren kørte, og Hans, der var lidt af en pilfinger, rørte ved disse mærker, da vrideren greb fast i fingrene og førte den ene hånd og armen ind i vrideren op til albuen. Han begyndte at klynke, mor skulle jo se, hvad der var i vejen og fandt ham stående med armen i vridemaskinen. Der blev naturligvis stor ståhej, mor kunne i sin befi-pelse ikke finde ud af, hvordan man åbnede maskinen, så vi blev sendt ind til naboerne efter hjælp. Da vi kom tilbage, havde mor ved et tilfælde lagt sin arm på den bøjle, som gik rundt om vrideren, derved lukkede den sig op, og hun havde fået Hans fri. Armen var på det nærmeste helt flad, huden var blevet spilet ud, men ellers fejlede den ingenting, og i løbet af få dage var den, som den plejede ...

Da rationeringsmærkerne blev afskaffet efter besættelsen, fik vi børn lov til at købe 1 kg sukker og lave karamel. Det var tider! Det samme kan siges om det første boble-tyggegummi, som kom til landet efter krigen, det kostede

Rita Jensen – artiklens forfatter – i tredje klasse på Borgerskolen i 1951. (Privatfoto).

10 øre pr. stk, men så var munden også fyldt helt ud; vi kunne købe det hos »Ove Ismand«, som havde en iskiosk, hvor Margrethes Blomster i dag har forretning i Kino-komplekset ved havnen. I skolen kunne vi næsten ikke svare læreren, fordi alle havde tyggegummi og sendte store bobler ud af munden – og som sprang med et stort knald. På et tidspunkt blev tyggegummi forbudt i timerne, og vi måtte gemme det i et stykke papir til frikvarteret. Nogle gange satte vi det fast under skolebordet – det kunne efterhånden blive til et tykt lag.

I skole

Da jeg begyndte i skole, var jeg en spinkel, ranglet pige på godt seks år. Jeg kom på Borgerskolen i Thisted i 1948, begyndte i 1. E, og minderne fra min skoletid er alle gode – jeg var

glad for dansk og regning. Geografi, religion og historie var jeg ikke så interesseret i. Som fast sidekammerat havde jeg Kisse (Kirsten Snejstrup), den mindste af naboens otte børn. Hun og jeg havde det sjovt sammen – det skete at vores klasselærer, Kurt Bak Jensen, måtte tale meget hårdt til os, for vi fniste tit blot vi så på hinanden. Både i skolen og hjemme hang vi sammen som ærtehalm. Da vi havde noget familie i Amerika, fik vi pakke derovrefra, og jeg kan huske, at vi fik fine bluser og at Kisse også fik en. Engang fik jeg en lyserød silkekjole med en stor sløjfe til at binde om håret. Da jeg havde tyndt og lyst hår, så det meget voldsomt ud med den store sløjfe, men jeg syntes jo alligevel, at jeg var den flotteste prinsesse.

Der var langt fra Fårtoftvej i østbyen til Borgerskolen i vestbyen. Ofte fulgtes jeg med mine ældre søskende til skole. Når vi nåede til kirken, var klokken som regel fem minutter i otte, jeg var træt, men de andre hev mig i hånden og slæbte mig over kirkegården for ikke at komme for sent.

Bygrænsen gik imellem de to boligblokke. Vi boede i den nærmest ved byen og kunne derfor ikke komme med skolebussen. Det blev senere lavet således, at man indtil femte klasse måtte køre med bus fra vores blok.

Jeg klarede mig godt i skolen og opnåede at modtage flidspræmie flere gange. Jeg var glad for Kurt Bak Jensen som klasselærer. Han handlede næsten altid retfærdigt og var som en god ven af os, når vi opførte os ordentligt. Han var fantastisk dygtig til at lære fra sig og kunne gøre tingene interessante. Til regning havde jeg Elisabeth Hansen, og hendes måde at undervise på kom til at betyde, at jeg holdt meget af regning og altid fik lavet mine lektier til hendes timer. Sang var jeg også glad for, men jeg havde dog det problem, at jeg ikke brød mig om at synge førstestemme, hvilket min sanglærer, Kantor Fredskilde, var utilfreds med. Når jeg nægtede at synge førstestemme, blev jeg sat

ud på gangen. »Jeg skulle ikke tro, jeg var klassens primadonna,« erklærede han – jeg elskede at synge anden- og trediestemme, og de timer, jeg kunne få lov til det, nød jeg.

Til tegning havde vi en lærer, der hed Hr. Bagger, og som var flink. Da jeg var rimelig høj og slank og havde langt lyst hår, kaldte han mig »Christel« efter den figur, som en tegner blev berømt på dengang og som også blev til en påklædningsdukke.

Jeg husker en episode fra skolegården, hvor drengene drillede pigerne – som det jo er tilfældet til alle tider. Erik fra min egen klasse havde drillet os, og det var lykkedes for mig at lange ham en lussing, så hans læbe blødte. Inde i klassen sad Erik og græd, da Bak Jensen kom, og han spurgte, hvad der var i vejen. Erik fortalte så, at jeg havde slået ham. Jeg krøb lidt sammen på min plads, for hvad skete der nu. Bak Jensen kikkede blot på mig og så sagde han: »Hvis Rita har slået dig, er jeg sikker på, at du har gjort dig fortjent til det!«

Det var en stor begivenhed, da vi fra de større klasser blev flyttet fra den gamle skole til den nye, som blev bygget på den anden side af skolegården. Det var store lyse lokaler i sammenligning med dem, vi kom fra. Skolegården var den samme i begyndelsen, men senere blev den delt i to.

Skolebespisning på Asylet

I forbindelse med skolen vil jeg nævne en social foranstaltning af stor betydning – nemlig den fælles skolebespisning for børn fra børnerige familier. Når middagstimen oprandt, gik vi fra skolen i Skolegade til Asylet i Asylgade, hvor vi fordelte os ved lange borde og fik serveret varm mad – to retter sågar. Det var ikke alle retter, jeg var lige glad for, især fisk og norsk øllebrød kunne få mig til at blive stående på trappen, indtil mine søskende skubbede mig

Arne Smiths tricotagefabrik på Munkevej i 1950'erne. Børnerige og mindrebemidlede familier kunne til jul gratis vælge for et bestemt beløb børnetøj fra hylderne. (Lokalhistorisk Arkiv).

ind, satte sig ved siden af mig og spiste dét, jeg ikke kunne lide. Under spisningen var der stor disciplin. Man begyndte med bordbøn og herefter skulle der være ro – og der skulle spises op! Til at holde øje med, at alt gik, som det skulle, gik to lærere rundt i lokalet; når alle var færdige med maden, blev der sagt velbekomme, og man skulle forlade Asylet og gå tilbage til skolen.

En anden social foranstaltning i Thisted på dette tidspunkt bestod i, at særligt børnerige og mindrebemidlede familier hvert år til jul på Arne Smidts trikotagefabrik på Munkevej kunne hente for et vist antal kroner børnetøj pr. barn. Da min mor var så god til at sy, bad hun om i stedet at få lov til at købe stoffet og derefter selv sy, hvad vi havde brug for. Det fik hun lov til, og jeg husker, hvordan vi godt

nok var i samme kjolestof som mange andre børn i byen, men ikke i samme kjolemodel. Dette kunne især ses til den årlige juletræsfest i Arbejds mændenes Fagforening.

En tredje social foranstaltning var »Hvidkærlejren«, som blev afholdt af Sct. Georgs Gildet, og hvor to eller tre børn fra samme familie kunne deltage i den uge, lejren varede. Vi blev afhentet på Store Torv i bus og kørt til Hjørdemål. Lejren bestod af en pige- og en drengeafdeling, et stort køkken, en stor spisesal og et stort fælles opholdsrum. Om morgenen blev alle vækket af lederne, og vi skulle møde ved flagstangen, flaget blev hejst, og vi sang »Der er ingenting, der maner ...« Så blev der bedt en bøn, og man kunne gå indendørs til morgenmaden, som bestod af enten rå havregryn eller havregrød. I løbet af dagen havde

Mange Thisted-børn var i 1950'erne på koloni i »Hvidkærlejren« mellem Hjørdemål og Hjørdemål Klit. Her er pigerne på en udflugt fra lejren. (Lokalhistorisk Arkiv).

vi forskellige gøremål, og vi legede alle mulige lege. Til aften skulle vi hjælpe med at forberede maden, flaget skulle tages ned, og der var hygge indtil sengetid. Det var alle tiders lejr, og der var »kamp« om at komme med hvert år.

»Kom til Paven i Rom, Arne!«

På Fårtoftvej var der altid nogen at lege med. Hvis ikke mine søskende ville, var der børn på vejen eller i de andre lejligheder. Hvis vi legede ude, kunne vi spille bold med op til fire bolde. Mellem den blok, som vi boede i og den næste, var der en vej ned til fjorden. Gavlene på blokkene var alle tiders til boldspil. Det var to etagers høje bygninger, så vi kunne spille virkelig højt, og det var ikke ualmindeligt, at

to-tre hold kunne spille på samme tid. Det var også blevet moderne at spille rundbold, hvilket krævede flere deltagere, men det var jo ikke noget problem at få samlet en flok.

Der var også en leg, som hed »at hugge i land«. Med en kniv afmærkedes en firkant på jorden og fra en aftalt afstand kastede vi kniven ind i denne firkant. Fra kniven og ud til omridset af firkanten blev der trukket en streg, der markerede det erobrede stykke »land«. Og derefter var det den næstes tur til at kaste kniven. Det gjaldt om at erobre nyt »område«, og man blev ved, indtil en af os havde erobret det hele.

Der blev spillet med kugler og hønseringe. Til kuglerne lavede man en fordybning i jorden, og vi skulle så fra en vis afstand få dem til at lande her. Man vandt de kugler, som lå i

hullet, og dem, som ikke var havnet det rette sted, slog vi til med hånden, så de kom ned i hullet. Med kuglerne havde vi en anden leg. En skotøjsæske blev vendt på hovedet og forsynet med »porte«, som kuglerne skulle trilles gennem. Over hver port kunne man se, hvilket antal kugler man havde vundet. Vi kunne også lave huller i bunden af æsken, som man fra et bestemt sted skulle forsøge at ramme. Med en pind (eller på fliser med kridt) tegnede vi en rundkreds på jorden og skulle så forsøge at ramme den ligesom med kuglerne. Det blev forinden aftalt, hvor mange hønseringe der skulle hænge sammen for hvert spil. Jeg husker tydeligt, hvor dårligt man havde det ved at tabe kugler eller hønseringe.

En anden leg ude var »Kom til Paven i Rom!« Én skulle stå midt på gaden og tælle til 100 med hænderne for øjnene, mens de andre gemte sig. Man skulle råbe højt, når man var færdig med at tælle og alle andre blev musestille. Nu gjaldt det om at finde dem og løbe tilbage og f.eks. råbe »Kom til Paven i Rom, Arne!« Den først fundne skulle »stå« næste gang. Hvis man ikke blev opdaget og nåede hen til »tællestedet« – ja, så var man »reddet«.

Meget af vores tid gik med at sjippe eller hoppe i tov, bytte glansbilleder eller prøve i hinandens prøvebøger. I bøgerne – brugte regne- eller skrivehæfter – bukkede man hvert blad ned og her gemte man de glansbilleder, som man ville af med. Den anden viste så et

Borgerskolen i Thisted i slutningen af 1940'erne, da artiklens forfatter var elev. Der var fælles bispising for børn fra børnerige familier. Når middagstimen oprandt, vandrede børnene fra Skolegade til asylet i Asylgade (det nuværende missionshus). Lokalthistorisk Arkiv.

glansbillede, og man vurderede hvor mange gange vedkommende kunne prøve. Herefter lod hun en finger glide ned i prøvebogen. Hvis hun var heldig, kunne hun vinde et billede eller to – og man kunne forhandle om et nyt billede.

Limfjorden som tumleplads

Fulgte man vejen mellem de to boligblokke mod syd, kom man til fjorden, hvor vi tilbragte

mange timer i løbet af et år. Om sommeren badede store og små sammen, og når vi var trætte af vandet, var der et dejligt læbælte ud mod Lars Bisgaards kornmarker. Her byggede vi huler og legede Tarzan i træerne. Det skete også, at vi gemte os i kornet, når det var højt nok, men så skulle vi altid have nogen til at se efter, om Lars Bisgaard kom, for hvis han gjorde det, var der som blæst for børn – han kunne nemlig blive så vred, når vi legede i kornet. Fulgte vi vejen mod nord, kom vi til Noes' kornlager. Der var udgravning til en branddam

Thisted Borgerskole, 4. E. 1952. Bageste række fra venstre: Frank Bode, Henrik Ottesen, Villy Pedersen, Kaj Ole Jensen, Arne Mikkelsen, Erik Christensen og Jørgen Kanstrup. I midten: Gunda Balle, Tove Jensen, Lillian Pedersen, Karen Christensen, Conny Larsen, Inge Riis Jensen, Sonja Thomsen og Lizzi Dahl. Forreste række: Kirsten Helleberg Nielsen, Tove Jensen, Hanne Christensen, Anni ???, Kirsten Snejstrup, Karen Larsen, Gunvor Mølgaard og Rita Poulsen (Jensen) – denne artikels forfatter. Klasselærer Kurt Bak Jensen. (Privatfoto).

i nærheden – jeg mener ikke der var vand i den, undtagen når det havde regnet meget. I bunden var der jord og murbrokker. Det var også et af vore herlige legesteder. Om sommeren kørte vi væddeløb op ad siderne, og det skete, at vi fik vi fat i store papkasser, som vi så rutschede ned på. De yngste kunne have lidt svært ved at komme op til kanten igen, men så hang der som regel et reb, vi kunne få fat i, eller de store tog os med op. Hvis vi måtte være ude om aftenen, kunne vi finde på at tænde bål i bunden og så sidde og snakke.

Jeg husker en efterårsaften med dejligt måneskin, hvor vi havde sat os i branddammen og fortalte hinanden historier, det blev mørkt og koldt og pludselig kunne vi høre nogle af forældrene kalde på os hjemmefra. Vi skulle op af branddammen, men der ventede os en slem forskrækkelse, for der havde dannet sig et tyndt lag is på siderne, og det var umuligt for os at kravle op. Selvfølgelig var der netop denne aften intet reb, vi forsøgte på alle mulige måder, vi lagde os på cementsiden i forlængelse af hinanden, vi prøvede at stabler cykler op for at nå kanten – men intet hjalp. Enkelte begyndte at græde, andre var noget betuttede ved udsigten til at sidde dér hele natten. Det endte med, at vi begyndte at råbe om hjælp, og efter nogen tid kom en mand, som boede omkring 500 meter fra branddammen, og spurgte, om han skulle hjælpe os, han havde et reb med, og vi kom op, men alle fik denne aften – jeg gjorde i hvert fald – lidt mere respekt for branddammen. Når sneen om vinteren havde samlet sig omkring branddammen, kunne der danne sig nogle store udhæng på kanten, og det var til stor fornøjelse at glide ned gennem dem. I det hele taget havde vi dejlige omgivelser til leg i kvarteret. Længere ude ad vejen – på Lars Bisgaards marker – kunne vi løbe på ski. Hver familie havde et eller højst to par ski, som vi måtte forhandle med vore søskende om at bruge. Vi havde ligeledes kun et eller to par

skøjter, som vi måtte deles om. Vi kunne nogle vintre løbe på skøjter på fjorden eller køre ca. 2 km til Fårtoft Dam. Det meste af skøjtetiden gik nu med at sidde og spænde dem på, for når de blev spændt på gummistøvlerne, kunne man risikere kun at løbe to-tre skridt, før de hang på siden af fødderne ...

Så var der Eshøj Plantage! Her var det især om sommeren, vi legede. Langs plantagen var der en dejlig strand, hvor vi badede og fiskede, og oppe på det flade stykke græs inden selve plantagen kunne man spille bold, bygge huler og køre væddeløb på cykel. I plantagen blev der også bygget huler oppe i træerne og på jorden. Og der blev konkurreret om, hvem der turde klatre højest op i træerne. Vi havde saftvand og kage med, når vi cyklede til Eshøj, men det skete også, at vi aftalte med mor, at hun sammen med en eller to af de mindre søskende kom cyklende senere og havde kage med.

Lidt uden for plantagen lå der en frugtplantage, og vi gik på æble- og pærerov, man skulle passe på, for ejeren var ikke så begejstret for vores besøg. Æblerne og pærerne tog vi med til vores huler, eller vi sad i træerne rundt om Runddelen og spiste. Senere har jeg kunnet konstatere, at der midt på Runddelen vokser flere æbletræer, som måske stammer fra vores æblefester – hvem véd?

En stor begivenhed i 1954 var Ungskuet på Lars Bisgaards marker i nærheden af boligblokkene. Det var ved den lejlighed, at hele Fårtoftvej blev lagt om. Der kom fine fortove og asfalt på vejen. Alle børn var tidligt oppe om morgenen. Vi skulle jo følge med i, hvad der skete. Ud ad Fårtoftvej kom en strøm af biler, og det varede ikke længe, før næsten hvert barn havde en bog og en blyant, vi skrev bilnumre op, på den tid havde bilerne bogstaver, som svarede til de byer og amter, de var indregistreret i. Der gik selvfølgelig konkurrence i det – det gjaldt om at have bilnumre så langt væk fra Thisted som muligt. En oversigt over,

Ungskuet i Thisted i 1954 var en stor begivenhed for hele Thy – og ikke mindst for børnene på Fårtoftvej der fik travlt med at notere numre på de mange fremmede biler, der kom til byen fra hele landet. (Lokalhistorisk Arkiv).

hvor bilerne stammede fra, kunne man se i en lommebog.

Den hjemmelavede marcipan

Foruden fødselsdagene, som vi jo holdt mange af i vores hjem på Fårtoftvej, husker jeg Sct. Hansaftenerne, som foregik på stranden neden for campingpladsen. Vi havde i ca. en uge forinden samlet grene og andet affald til et stort bål, som havejerne langs fjorden helt hen til slagteriet også havde bidraget til. Når bålet var brændt ned, gik vi hjem, og mor havde lavet rabarbergrød, som vi spiste med knuste tvebakker, sukker og mælk på. Mortensaften fejrede vi også, ikke med andesteg, men med flæskesteg. Juleaften var en dejlig aften, om eftermiddagen pyntede vi børn juletræet, og

til aftensmad fik vi flæskesteg med hjemmelavet rødkål og hjemmelavede rødbeder og asier. Efter flæskestegen fik vi risalamande med mandel i – bagefter vankede der slik og småkager. Marcipanen lavede vi selv, for på grund af krig og besættelse og de fattige kår kunne vi ikke købe den færdig. Min mor kogte nogle kartofler, afkølede og mosedede dem, heri blev der blandet flormelis og mandelessens, og vi kunne forme det, som vi nu ville. Når »marcipanen« var formet og måske pyntet med kakaoglasur, blev den lagt til tørre på nogle bageplader og stillet op på dækketøjsskabet i stuen, det kunne godt vare nogle dage, før den var tør – og vi syntes den smagte dejligt.

Når vi havde danset om juletræet og sunget alle de sange, vi kunne, skulle vi have gaver. De var dengang ikke store og flotte, men ting som enten far, mor eller mine store brødre havde

lavet. Det kunne hende, at far havde været heldig og fundet noget på lossepladsen, som kunne stykkes sammen til en cykel til en af os. Engang fik jeg en gammel radio til at skille ad, fordi jeg elskede at finde ud af, hvad der var inden i tingene. Engang havde min bror fundet en symaskine på lossepladsen, den havde han rensset, smurt og malet grøn, og det var en flot gave, Jeg har den endnu! Et af de store øjeblikke juleaften var, når mor fandt kassen fra bedstemor frem. Hun syede hvert år et par nye »futsko« til os alle, og det var spændende, om man nu kunne passe dem med det røde overpolster eller kun dem med det brune. Skoene var lavet af gammelt stof, som bedstemor havde klippet til såler, 10-12 lag til hver sål, og hun havde med kinesertråd syet dem sammen, ovenpå sålerne syede hun »overlæderet«, som kunne have alle mulige farver. Materialet var gamle habitter, bukser eller skjorter.

Nytårsaften fik vi altid krøstekål med stegt saltet stribet flæsk og medisterpølse. Krøstekålen lavede mor således: hvidkåls-hoveder blev delt i både og kogt i godt saltet vand, til de var møre, herefter skulle de stå i vandet og afkøle, til man kunne komme dem i et viskestykke og vride vandet ud af dem. Den næsten tørre kål blev så kørt gennem kødmaskinen som en fars og blev lagt i en stor gryde, hvori mor havde smeltet smør. Nu blev kålen varmet op igen, og der blev tilsat mælk eller – hvis det var rigtig fint – fløde, som mor havde samlet fra det øverste af mælkeflaskerne dagene forinden, indtil kålen havde en passende konsistens. Når kålen blev serveret, var den varm, og man skulle så drysse en blanding af kanel og sukker over og spise den sammen med flæsken. En himmelsk ret! Senere på aftenen skulle de mindre børn ud og lave halløj, vi bandt dørhåndtagene sammen i hele blokken og gik rundt og ringede på dørene. Hvis juletræet var blevet plyndret og smidt ud, stillede vi det op ad døren, ringede på, og når naboerne lukkede op, fik de træet

i hovedet. Vi havde også lidt nytårsskyts med ud – det bestod som regel af nogle hundepopper og små kinesere. De større børn gik eller cyklede til Thisted by, hvor man samledes på Store Torv og Nytorv og skød alt det af, som man havde købt for sine surt tjente penge. Jeg husker endnu, hvor bange jeg var for det lidt mere farlige skyts som tudser og kanonslag. Ved midnat kom der masser af mennesker ud på gaden og alt skytset blev skudt af. Og Christensen fra Nytorvs Kiosk skød alt det fyrværkeri af, som han ikke havde fået solgt. Det var både raketter, store kanonslag og sole og andre flotte ting. Jo, der var noget særligt ved Nytorv netop nytårsaften! De store drenge på Fårtoftvej havde hjemmelavede bomber med

1955. Konfirmation. Konfirmanden i andendagstøjet. Hatten og handsker er grønne, tørklædet grønnetnet og spadseredragten »salt-og-peber« ... (Privatfoto).

sejlgarn omkring, de kunne give et ordentlig knald, men en af drengene mistede tre fingre, fordi han ikke slap bomben i tide.

Bypige og klinikassistent

Fra min konfirmation har jeg en tydelig erindring, og den handler om min kjole, som min mor syede. Jeg syntes, den var flot, men da den var færdig, opdagede vi, at den var gennemsigtig foroven, og selv om jeg ikke havde bryster af betydning, gik min mor med til, at jeg tog en BH på, som jeg havde fået i en pakke fra Amerika, jeg lagde lidt vat i, og nu så det skam ud,

Artiklens forfatter som 17-årig i haven til huset Fårtoftvej 34. (Privatfoto).

som om jeg var begyndt at få bryster! Kjolen blev senere farvet lyseblå, og jeg brugte den til fester, jeg havde den også med, når jeg var på ferie hos min bror Børge i København. Og når jeg havde dén kjole på, følte jeg mig som en af de flotteste piger på gaden. Vi havde en aftale med mor om, at halvdelen af de penge, vi fik til konfirmationen, skulle gå til festen, og den anden halvdel måtte vi selv bestemme over. Min halvdel gik til udbetaling på en cykel, som blev købt hos min onkel Sigfred, der havde en smedeforretning i Sennels og skaffede mig en cykel til indkøbspris. Jeg betalte så min halvdel af konfirmationspengene, og da jeg havde en bypigeplads i Stærups vaskeri i Nørregade, cyklede jeg hver lørdag eftermiddag ud til min onkel og betalte 10 kr. i afdrag, indtil cyklen var betalt. Disse besøg hos min onkel og tante var noget ud over det sædvanlige. Min onkel stod altid i smedjen og arbejdede, når jeg kom. »Nå kommer du dér min pige, så må vi hellere få ordnet pengesagerne og komme ind til Agnes og få en kop kaffe.« Tante Agnes havde dækket fint bord med kniplingedug og fine kopper, det var jeg jo ikke vant til hjemmefra, så jeg syntes det var meget flot. Når jeg havde fået min kaffe og kage til, cyklede jeg hjem med besked om at hilse familien.

Efter konfirmationen måtte jeg begynde at gå til ungdomsfester, og jeg husker min diskussion med mor, som syntes, det var helt fjollet at gå i nylonstrømper, hun mente det var mere passende med ankelsokker, og så ville jeg ikke til fest, men til sidst købte mor da nogle strømper til mig.

Ejeren af vaskeriet i Nørregade var en sød ældre dame, Rita Skadholm. Når jeg kom derned fra skole, skulle jeg altid have et stykke hjemmebagt kage eller franskbrød, inden jeg skulle ud med pakker. Hvis jeg var så heldig at få drikkepenge på min vej, havde vi en aftale om en sparebøsse i vaskeriet. Hvis jeg lagde drikkepengene i den, fordoblede fru Skadholm

Moderne tider kommer til Fårtoftvej i 1961: Fjernevarme. Yderst til højre skimtes en af barakkerne fra krigens tid. (Lokalhistorisk Arkiv).

beløbet hver måned, når jeg fik løn. Lønnen skulle min mor have, men drikkepengene var mine lommepenge. Op til jul kunne det godt blive til en del penge.

Jeg sluttede min skolegang med 8. klasse 1956, hvorefter jeg fik arbejde hos tandlæge Kloster, som dengang havde klinik i Østergade. Jeg mødte kl. 9 og arbejdede til omkring kl. 17.30. Derefter cyklede jeg hjem på Fårtoftvej og spiste aftensmad. Kl. 18.30 cyklede jeg hjemmefra for at være på handelsskolen kl. 19. Det var på Borgerskolen indtil kl. 22, hvorefter jeg cyklede hjem igen, fik en kop kaffe og ordnede lektier til omkring midnat. Mine første to år på handelsskolen betalte tandlægen. Da der var gået lidt tid, blev jeg sat til at assistere ham ved en rydning af tænderne i overmunden på en patient. Det var første gang, jeg skulle være til stede, når der for alvor strømmede blod, men jeg klarede det godt, tandlægen skævede

op til mig flere gange for at se, om jeg blev bleg om næbbet, men der skete ikke noget, så jeg havde fået min bloddåb ...

Jeg kunne godt lide arbejdet hos tandlægen, men havde ondt af børnene, som skulle have ordnet tænder. Dengang var dette med regelmæssig tandbørstning ikke så udbredt blandt arbejderbørn, og børnenes tænder var ofte i endog meget dårlig stand – tandudtrækning var derfor en daglig begivenhed. Når jeg hentede børnene ind i tandlægestolen, var de fleste bange, og da tandlægen var en stor og kontant mand – ja, så vidste jeg, at der som regel ventede dem en ubehagelig behandling. Jeg begyndte at fortælle en historie for dem, som jeg så kom og fortalte videre på, når tandlægen ind imellem skulle forlade behandlingen – jeg legede katten efter musen med boremaskinen ved at sætte to stykker vat på den roterende snor, som trak boret: et stort stykke for katten,

Fårtoftvej i 1970'erne. Bag Cimbria ligger de ejendomme og haver, der er omtalt i artiklen. (Lokalhistorisk Arkiv).

et lille stykke for musen! Disse lege behagede ikke tandlægen, og jeg fik mange irettesættelser. Efter et år hos tandlægen følte jeg mig ikke godt tilpas i arbejdet, og jeg måtte til at søge noget andet.

Min søster Mary var ansat hos Kopmanns udsalg på Nytorv, en lille slagterforretning i fremgang, og her kunne man godt bruge en yngre pige som hjælper. Det var godt nok et jobskift, og da kombinationen med to søstre på samme arbejdsplads ikke var så heldig, gik der ikke mere end et halvt år, før jeg var træt af det. Jeg havde søgt og fået arbejde som klinikassistent hos tandlæge Nielsen på Plantagevej, et arbejde jeg blev meget glad for, ikke mindst da der i forvejen var en anden klinikassistent, Bente Mikkelsen. Hun havde arbejdet for tandlægen i flere år, da jeg ankom og skulle således

lære mig flere ting, så jeg kunne assistere tandlæge Niensens søn, Asger, når han efter endt eksamen kom hjem og skulle virke sammen med faren. Jeg blev hos tandlægen i 2 ½ år, og selv om han ikke ville betale mit sidste år på handelsskolen, gjorde jeg det færdigt og fik en pæn eksamen.

Film og kabaret

Da jeg var omkring 15 år, havde jeg en god veninde, Connie, hun var ganske vist et par år ældre end jeg, men vi gik meget sammen. Connie havde flere venner på sin egen alder, deriblandt et par drenge, som ville lave en film om ungdommen i Thisted. Filmen kom til at hedde »Sådan er vi ikke«. Svend og Hugo stod for manuskriptet. Hugo var meget interesseret

i at fotografere og anskaffede et smalfilmsapparat til optagelserne. En dag tog Connie, der som en af byens flotteste piger havde hovedrollen, mig med til en optagelse – og pludselig var jeg også blandt de medvirkende. En af de andre medvirkende var ansat i en urmagerforretning, og han havde fået tilladelse til, at der blev optaget et »indbrud«. Tyvene skulle stikke af i en bil ud ad Kystvejen, hvor politiet indhentede og arresterede dem. Kystvejen blev spærret af en tidlig morgen, og optagelserne kunne finde sted. Alt dette vakte stor opsigt i Thisted – og mange rystede på hovedet af »den skøre ungdom«. Der blev optaget værtshusslagsmål og privatfester. Resultatet blev en underholdende og spændende film. Premierer fandt sted i Royal Teatret, der var fyldt til sidste plads. Og drengene fandt, at det ikke var nok

kun at være »kendt« i Thisted, de kontaktede både Billedbladet og Se og Hør, der sendte reportere til Thisted, som skrev om og fotograferede de unge i Thisted, der havde lavet en film for at vise, at de ikke var sådan, som mange film på dette tidspunkt fortalte om ungdommen. Efter den første berømmelse blev filmen lånt ud til ungdomsklubber i hele landet. 30 år senere blev filmen overspillet på video – og jeg fik den i gave til min 54 års fødselsdag. Pludselig kunne jeg sidde derhjemme i sofaen og genopleve Thisted i 1950'erne, som jeg havde været en livlig del af.

Efter de glade film-dage kom Connie i forbindelse med Verner Simonsen, som havde en barbersalon i Frederiksgade. Han havde planer om en kabaret, der skulle turnere i de små byer i Thy, og da Connie vidste, at jeg var god til at

Familien samlet til Børges 60 års fødselsdag i 1991. Fra venstre: Børge og faderen Ejnar Poulsen, Harry, Rita (Jensen), Karin (Outzen), Mary (Odgaard), Hans, Anne Grethe (Damsgaard) og Arne. (Privatfoto).

synge – ja, så spurgte hun, om hun måtte tage mig med til en optagelsesprøve. Det var i orden – og således kom jeg med i dét, som kom til at hedde »VK kabaretten«. K stod for Kjølér, som var trommeslager i det lokale danseorkester Poul Jensens orkester, og som foruden Kjølér og Poul bestod af Pouls kone og Svane. Kvartetten spillede bl.a. i Pariserhaven på Hotel Aalborg. I kabaretten optrådte vi med sketch, og jeg sang »Det bli'r aldrig det samme som med Ejnar«, et par unge mænd, der var gode til at fløjte, var også på programmet, det hele varede en time, og derefter spillede kvartetten til dans resten af aftenen. Denne form for underholdning var populær på landet. En enkelt gang var vi med til at servere for gæsterne, d.v.s. vi gik rundt med cigaretter og cigarer og havde bare ben i højhælede sko, små sorte shorts og korte hvide bluser på. Mit honorar for sådan en aften – jeg skulle jo blive til ballet var forbi – var 35 kr., og i betragtning af, at min månedsløn dengang var 200 kr., var det mange penge for mig, hvis vi var ude en eller måske to aftener i ugen.

Da vi havde spillet et stykke tid, blev vi bedt om at optræde på Hotel Aalborg. Det blev en

speciel aften for os, da en stor del af publikum var venner og familie. Således sad min bror Arne på balkonen og lavede en lyd, som når et barn græder, når jeg kom til linjen »... og han si'r vi skal ha' os et barn.«

En anden gang skulle vi lave en velgørenhedsforestilling i Royal-biografen. Det var en særlig oplevelse for de optrædende, idet publikum for første gang sad skråt opad foran os. Da jeg var midt i min sang, opdagede jeg, at min far – som hed Ejnar som ham i sangen – sad lige midt for på midterste række. Jeg må indrømme, at jeg blev ikke så lidt forbavset over at se ham dér og spurgte bagefter, hvad der havde fået ham til at gå ind til forestillingen. Han svarede – at nu havde hans datter fjollet rundt i omegnen med noget sang og musik, og han havde altså fået lyst til at se, hvad det hele var for noget ...

Rita Jensen

Født 1941. Artiklen er uddrag af en større samling erindringer på Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.